

Cecilie Lønn

Nå begynner vi

For deg som skal begynne å lære norsk

NIVÅ A1–A2

GRUNNBOK

2. utgave

FAGBOKFORLAGET

Nå begynner vi!

– FOR DEG SOM SKAL BEGYNNE Å LÆRE NORSK

Nivå A1– A2

GRUNNBOK

2. utgave

Cecilie Lønn

Nå begynner vi!

– FOR DEG SOM SKAL BEGYNNE Å LÆRE NORSK

Nivå A1– A2

GRUNNBOK

2. utgave

FAGBOKFORLAGET

Copyright © 2021 by
Vigmostad & Bjørke AS
All Rights Reserved

ISBN: 978-82-450-3674-9

1. utgave / 1. versjon 2021
E-utgaven er basert på 2. trykte utgave, 2. opplag,
ISBN: 978-82-450-1759-5

Elektronisk tilrettelegging: John Grieg, Bergen
Forsidedesign ved forlaget

Spørsmål om denne boken kan rettes til:
Fagbokforlaget
Kanalveien 51
5068 Bergen
Tlf.: 55 38 88 00
e-post: fagbokforlaget@fagbokforlaget.no
www.fagbokforlaget.no

Materialet er vernet etter åndsverkloven.
Uten uttrykkelig samtykke er eksemplarframstilling
bare tillatt når det er hjemlet i lov eller avtale med Kopinor.

Innhold

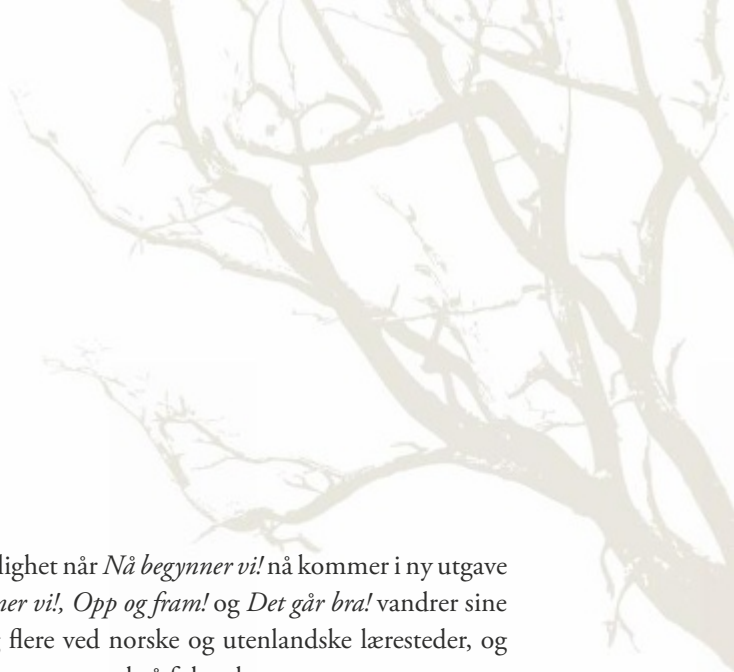
Forord	11
Om å bruke <i>Nå begynner vi!</i>	13
Om hele lærebokserien	13
Nettressursene: www.norskfordeg.no	13
Nettkurs	13
Facebook-gruppen <i>Norsk for deg!</i>	14
Læreplanen som grunnlag for <i>Nå begynner vi!</i>	14
Trollmor	14
Grunnboka: «Alfabetet og uttale» og «Tall, vokabular og fraser»	15
Grunnboka: Grammatikken og ordlistene	15
Grunnboka og arbeidsboka: Forslag til arbeidsmåter	16
Grunnboka: Tekstenes nivå og progresjon	16
Grunnboka: Gjennomgang av tekster og spørsmål	17
Arbeidsboka: Generelt om oppgavene	18
Arbeidsboka: Forutsigbar arbeidsmengde	18
Arbeidsboka: Synonymer og antonymer	19
Ingen bruk av hjelpespråk (for eksempel engelsk)	20
Arbeidsboka: Ulike arbeidsmåter i ☺☺-oppgavene	20
Arbeidsboka: Sett inn riktig ord uten å se i grunnboka	21
Arbeidsboka: Fokus på bøyning av substantiv og adjektiv	21
Arbeidsboka: Ord som passer inn i riktig tid og form	21
Arbeidsboka: Preposisjoner og adverb	22
Arbeidsboka: Diktat – og andre oppgavetyper	22
Arbeidsboka: Den tause læreren og de arbeidende studentene ...	23
Nivå A 1 Personlig domene	25
1 Hei!	26
2 Presentasjon av familien til Johanne	31
3 En vanlig dag	33
4 En normal ettermiddag	36
5 Ekteparet Alfaro spiser meksikansk middag	39
6 Kveldsmat hos familien Dalilah	41
7 Johanne har ingenting å ha på seg ...	44

8	Leiligheten til Melissa og Petter	46
9	Å spise sunt og riktig	49
10	På treningssenteret	53
11	Dåp og konfirmasjon i Den norske kirke	56
12	Melissa og Petter gifter seg	59
13	I begravelse	62
14	På tur i skogen	64
15	På litteraturgruppe	67
16	På fotballtrening	70
17	I grønnsaksbutikken	73
18	Hector på jobbintervju	76
19	Hva er klokka?	79
Nivå A 1 Offentlig domene		81
20	Å reise kollektivt	82
21	Melissa og Petter snakker om kollektivtransport	84
22	Å stå i bilkø	87
23	Årstidene	90
24	Samtale om været	95
25	Othilie i barnehagen	98
26	Å søke lån i banken	101
27	Kommunikasjon med hjemlandet og å sende pakker	103
28	Norgeskartet	105
Nivå A 1 Opplæringsdomene		109
29	Melissa på norskkurs	110
30	Fag og rutiner på skolen	112
31	Melissas utdanning og ønsker for framtiden	114
32	Forholdet til læreren	116
Nivå A 1 Yrkes- og arbeidslivsdomene		119
33	Emilios jobb som assistent	120
34	Ernesto intervjuer en bussjåfør og en butikkekspeditor	122
35	Hans forteller om jobben som sosionom	125
36	Reza forteller om sin arbeidserfaring	127
37	Hectors ønske om arbeid i Norge	130

Nivå A 2 Personlig domene	133
38 Petters familie	134
39 Samlivsformer	138
40 Personlig økonomi	140
41 Joseph hos legen	142
42 Religioner i Norge	145
43 Emilio forteller om tradisjoner	147
44 Hector om skikk og bruk i Norge	150
45 Elina om fritid	153
Nivå A 2 Offentlig domene	155
46 Utviklingssamtale	156
47 Å gjøre lekser	159
48 Elina møter en mann på påskefjellet	162
49 17. mai hos Reza og Heidi	165
50 Josephs julaften	169
51 Værmelding – og noen fakta om Norge	172
52 Elina chatter og sender SMS og e-post	176
53 Global oppvarming	179
54 Kjenner du dette?	181
Nivå A 2 Opplæringsdomene	185
55 Heidi forteller om undervisningshverdagen	186
56 Johanne og Ernesto snakker sammen om skolen	189
57 Heidi forteller om arbeidsmåter på skolen	192
58 Johanne forteller om utdanning og jobb	195
59 Petter forteller om utdanning og jobb	198
Nivå A 2 Yrkes- og arbeidslivsdomene	201
60 Joseph sitt tidligere liv	202
61 Randis arbeid som psykolog	204
62 Elina søker jobb	206
63 Hvordan kan du skrive en god CV?	208
64 Takk for denne gang!	211

Alfabetet og uttale	215
Alfabetet	216
Å stave navn og adresse	217
Les ord med spesiell uttale av -g	218
Les ord med spesielle bokstavkombinasjoner: ki-, kj-, ky- sj-, ski-, skj-, sky-, skøy-, -ng, tj-	219
Regel om ord som slutter på -m	220
Les ord med gj-, hj- og hv-	220
Les ord med lange og korte vokaler	220
Les ord med diftonger	221
Les ord med konsonant + vokal	221
Les ord med -o	226
Les ord som slutter på -ig	226
Les ord med -nd, -ld, -rd	227
Les substantiv i intetkjønn, bestemt form	227
Les ord hvor -g blir k-lyd	227
Les ord hvor -dt blir t-lyd	228
Les ord hvor -v blir f-lyd	228
Les noen vanlige ord	228
Tall, vokabular og fraser	229
Grunntall og ordenstall	229
Ukedager	230
Månedene og spesielle dager	231
Å spørre og fortelle hvordan man har det	234
Noen vanlige fraser og dialoger	234
Å spørre etter veien og gi veiforklaring	235
Å fylle ut skjema	236
Farger	236
Himmelretningene	236
Grammatikk og ordlister	237

Tanker om å undervise – og veien mot kreativ undervisning	297
Å sette ord på egen praksis	297
Stemmer	298
Utfordringer	298
Det jeg ikke ser ...	300
Det fysiske klasserommet	301
Digitale hjelpemidler eller ikke?	302
Å by på sin person	303
Å spille på humor	304
Å se studentene	305
Variasjon	306
Travelhet hindrer refleksjon etter undervisning	307
Kreativ undervisning	308
Produksjon – og å dele	309
Bildegilder	310

Forord

Jeg føler stor glede og takknemlighet når *Nå begynner vi!* nå kommer i ny utgave og med nytt design. *Nå begynner vi!*, *Opp og fram!* og *Det går bra!* vandrer sine egne veier og brukes av stadig flere ved norske og utenlandske læresteder, og som forfatter er det morsomt og spennende å følge denne prosessen.

Endringene i 2015-utgaven er ikke store. Kapittel 21 er nytt, både i grunnboka og tekstboka. I tillegg har grammatikkdelen i grunnboka blitt noe utvidet. Ellers er innholdet i grunnboka og arbeidsboka det samme.

Jeg vil takke de som har støttet meg under skrivingen og utviklingen av bøkene. Først og fremst vil jeg rette en stor takk til min redaktør May Helene Solberg. May støtter meg alltid når jeg har ideer som vil ut, og hun hjelper meg på rett kjøl når jeg står fast. Dernest vil jeg takke min kjære familie, min mann Patricio og mine barn Paloma, Amanda og Sebastian. Barna bidrar med iver når ord og uttrykk skal diskuteres, og jeg har dyp respekt for barns forhold til og kunnskap om språk. Til sist vil jeg rette en hjertelig takk til studentene og lærerne som leser og bruker denne boka. Dere gir meg stor inspirasjon og fornyet motivasjon. Tusen takk for deres hyggelige tilbakemeldinger og konstruktive kritikk. Uten dere ville ikke denne nye utgaven ha sett dagens lys.

Oslo, november 2014

Cecilie Lønn

Jeg vil gjerne gi en spesiell takk til alle mine studenter. Det er dere som har lært meg å skrive denne boka. Nå håper jeg at dere vil lære noe av å lese den.

Hilsen
Petere

Om å bruke *Nå begynner vi!*

Om hele lærebokserien

Nå begynner vi! (grunnbok og arbeidsbok) er første del av en lærebokserie for personer som ønsker å lære norsk, og for lærere som underviser i norsk språk, grammatikk og samfunnskunnskap. *Nå begynner vi!* er det første trinnet i denne serien. Serien består videre av *Opp og fram!* (B1), *Det går bra!* (B2), *Norsk for deg: Grammatikkoppgaver* (B2) og *I samme båt!* (C1).

Nettressursene: www.norskfordeg.no

Læreverkene har én felles nettside: www.norskfordeg.no. På denne siden ligger det løsningsforslag til oppgavene i arbeidsbøkene, og informasjon om nettkurs tilknyttet bøkene.

Nettkurs

Alle lærebøkene i *Norsk for deg!*-serien har egne nettkurs. Dette er betalingskurs. Hvis man ønsker å danne seg et inntrykk av hva nettkursene inneholder, kan man be om gratis tilgang til *Norsk for deg!*-rommet, som viser et lite utvalg av innholdet i betalingskursene. Man finner blant annet videoer hvor bokens forfatter underviser med utgangspunkt i bøkene, og digitale oppgaver. Betalingskursene er store og innholdsrike. For å få tilgang til kursene, ta kontakt med forfatteren på e-post: cecilielonn@gmail.com

Facebook-gruppen *Norsk for deg!*

Lærebokserien har også en egen, stor gruppe på Facebook. Bli gjerne med, slik at studenter og lærere over hele verden kan utveksle erfaringer om det å lære norsk. De enkelte læreverkene har også egne Facebook-grupper.

Læreplanen som grunnlag for *Nå begynner vi!*

Nå begynner vi! er utarbeidet med utgangspunkt i Læreplan i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere. Beskrivelsen i denne læreplanen tar utgangspunkt i *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment* (2001). Dette er et rammeverk for språklæring, undervisning og vurdering utarbeidet i regi av Europarådets avdeling for moderne språk. *Nå begynner vi!* er et læreverk for språknivåene A1–A2, spor 2 og 3. Mot slutten av grunnboka grenser tekstene opp mot B1.

Læreplanens sentrale tema behandles på forskjellig vis gjennom ulike fiktive personer og deres liv, handlinger og tanker. Gjennom bruk av personer og dialoger vil man kunne få en mer levende og nær tilnærming til et stoff som ellers kan oppleves som litt teoretisk og livløst.

Før hvert nye domene (som følger inndelingen i læreplanen) opplyses det om hvilken del av læreplanen som blir dekket i hver leksjon.

Trollmor

Trollmor er dette læreverkets subjektive stemme. Hun formidler forfatterens underliggende oppfatning: Å skrive et læreverk som presenterer virkeligheten «slik den er i Norge» er en umulig – og heller ikke nødvendig – oppgave. Jeg har tro på at det er viktig å gi studentene mulighet til å undre seg, stille spørsmål og være kritisk til ulike sider ved den norske virkeligheten. En grunnleggende del av norskstudenters opplevelse av det nye livet i Norge forblir ofte en taus erkjennelse – uavhengig av språklig nivå. Mange tanker som studentene har, er tanker de må ha for seg selv – på sitt morsmål. Håpet er at Trollmor kan uttrykke vanskelige og viktige tema i et enkelt og forståelig språk. Tanken som ligger til grunn for dette er at selv om ideen i seg selv er stor, kompleks

og med mange lag, så trenger ikke språket å være komplisert, vanskelig og ugjennomtrengelig. Noen ganger er det kanskje så enkelt? Slik ser i hvert fall Trollmor på den saken – og så får hver enkelt lærer ta opp saken til diskusjon med damen selv – i samspill med sine studenter.

Grunnboka: «Alfabetet og uttale» og «Tall, vokabular og fraser»

Grunnboka inneholder to kapitler som er litt annerledes enn de øvrige leksjonene: «Alfabetet og uttale» og «Tall, vokabular og fraser». Det kan være nyttig å gjennomgå disse kapitlene i starten av arbeidet med *Nå begynner vi!*. Deler av stoffet vil kunne fungere som en innledning til et nytt kurs (for eksempel tall, ukedager, måneder og farger). Det gjøres spesielt oppmerksom på at det både på nettsiden og på nettkurset finnes lydfiler tilknyttet kapittelet om uttale. Læreren kan oppfordre studentene til å lytte og jobbe selvstendig med «Alfabetet og uttale».

Grunnboka: Grammatikken og ordlistene

Mot slutten av grunnboka foreligger en minigrammatikk med presentasjon av sentrale grammatiske temaer på nivå A1-A2. I tillegg til en grammatikkpresentasjon, er alle ordene som er brukt i grunnboka listet opp. Disse listene inneholder nesten 1700 ulike ord, og ordene er delt inn i kategorier etter bøyningsmønstre. Gjennom disse ordlistene håper jeg at studentene skal få øye på bøyningsmønstrene. Læreren bestemmer selv når studentene er modne for å se på skjemaene. Noen lærebøker presenterer disse ulike mønstrene litt etter litt. Min erfaring tilsier at det kan være fint å få «alt på en gang», både for at studentene skal kunne få et samlet blikk, og for at de skal vite hva de må forholde seg til. Man kan som lærer heller hjelpe studentene til å forstå at de ikke skal *huske* alt ved første øyekast – men at de skal forsøke å se at det eksisterer systemer. Når studentene lærer nye ord, kan det etter hvert være strukturerende for mange at de samtidig må forsøke å tenke gjennom hvilket bøyningsmønster ordet har; de må finne ordet igjen

i kategoriene og tidlig lære at alle ord tilhører kategorier (hvis de ikke er uregelrette). Uten fokus på system og kategorier kan verdifull forståelse av språkstrukturer gå tapt.

Listene kan også brukes som oppgaver. Studentene kan for eksempel høre hverandre i hvordan verb og substantiv bøyes. De kan også lese i listene og teste seg selv og hverandre, og forsøke å lage setninger med ordene.

Grunnboka og arbeidsboka: Forslag til arbeidsmåter

Det er viktig at studentene lærer hvordan oppgavene fungerer. Studentene trenger litt tid på å forstå formen, og formen innlæres gjennom at de får gjøre samme oppgavetype gjentatte ganger. Når studentene får rutine på hvordan de gjør oppgavene, vil læringsutbyttet bli større – og undervisningen vil gli mer av seg selv. Jeg ønsker ikke å være for instruerende om hvordan *Nå begynner vi!* kan brukes. Følgende gjennomgang er ment som forslag til anvendelse, og ikke som «eneste mulige måte».

Grunnboka: Tekstenes nivå og progresjon

Noen ganger kan studentene oppleve tekstene som utfordrende, men mine utprøvinger av *Nå begynner vi!* i klasserommet tilsier at studentene foretrekker litt vanskelige tekster framfor for lette. Studentene liker å måtte jobbe litt for å forstå; blir det for lett, kan de miste interessen og engasjementet. Min erfaring er at engasjement vekkes når studenten hele tiden må være «våken» og «på vakt».

Tekstene har økende vanskelighetsgrad. Hver leksjon presenterer nye ord, men ord fra tidligere leksjoner blir systematisk gjentatt flere ganger og i nye sammenhenger. Nye ord i grunnboka blir også systematisk gjentatt i oppgavene i arbeidsboka.

Det har ikke vært noe mål i seg selv å gjøre tekstene så korte som mulig. Når tekstene har litt lengde, får studentene automatisk repetert passivt vokabular. Mot slutten av grunnboka nærmer tekstene seg nivå B1. Årsaken til det er at studentene som regel *forstår* langt mer enn de kan uttrykke selv,

og de opplever det ofte som positivt utfordrende å bryne seg på tekster som ligger en del over det nivået de selv kan reprodusere. Men blir det *for* krevende og *for* mange nye ord, vil en del studenter vise motstand og bevege seg bort fra teksten. På bakgrunn av dette har jeg forsøkt å presentere tekster som er vanskelige nok – men som samtidig har nok kjente ord til at studenten ikke vil gi opp. Nivået på tekstene mot slutten er lagt litt over A2-nivå i håp om å kunne gi studenter som skal ta Norskprøven (nivå A1-A2) en positiv opplevelse.

Grunnboka: Gjennomgang av tekster og spørsmål

I utprøvingen av boka har jeg brukt tekstene og spørsmålene til tekstene på følgende måte:

1. Lærer leser teksten høyt og alle studentene i klassen gjentar høyt – med fokus på uttale. (Her kan kapittelet om alfabet og uttale være en støtte.) Denne høytlesningsdelen kan studentene eventuelt også gjøre alene mens de lytter til lydsporene på nettsiden og gjentar ordene.
2. Lærer gjennomgår teksten uten at studentene gjentar – med fokus på å forklare nye ord og sentral grammatikk.
3. Studentene leser teksten sammen *høyt* to og to. Studentene trenger ofte trening i å bruke stemmen og å lese ordene høyt og tydelig, med god artikulasjon. Derfor kan det være fordelaktig å gjennomgå teksten på samme måte hver gang. Etter hvert som studentene blir tryggere i situasjonen, vil de begynne å lese med stødigere stemme.
4. Lærer leser teksten høyt – uten at studentene får se teksten (de må kun lytte) – og spør deretter: «Hvor mange prosent av teksten forstår du?»
5. De fleste studentene bør forstå 70–100 %. Hvis studentene forstår for lite av teksten, bør punkt 1–4 gjennomføres på nytt. (Læreren kan da med fordel ta en ny gjennomgang neste gang man møtes.)
6. Studentene svarer *muntlig* på spørsmålene til tekstene parvis eller i små grupper. (Ofte må de stadig oppfordres til å være *muntlig* aktive. Når studentene blir vant til denne formen, gjennomfører de gjerne oppgaven på en grundigere måte.)
7. Læreren gjennomgår spørsmålene til tekstene muntlig sammen med stu-

dentene. I denne gjennomgangen kan det være hensiktsmessig at læreren sier svarene høyt sammen med studentene, for at de skal venne seg til å alltid svare i hele setninger.

Arbeidsboka: Generelt om oppgavene

Arbeidsboka inneholder ulike oppgavetyper som går igjen fra leksjon til leksjon. Alle oppgavene passer kanskje ikke for alle. Det er mulig for læreren å hoppe over oppgaver som kan være for krevende (eller for lite utfordrende). Jeg har forsøkt å lage oppgavene på en slik måte at studentene kan jobbe på sitt nivå. Selv om de ikke fullt ut forstår grammatikken som illustreres og tematiseres, kan de likevel ha utbytte av å gjøre oppgavene. Oppgavene er derfor godt egnet for tilpasset opplæring.

Gjennom ☺☺-oppgavene kan studenter med lavere grad av grammatisk forståelse delta, ettersom svaret står ved siden av. Studentene vil selv finne ut hvor mye hjelp de er avhengig av. ☺☺-oppgavene er nyttige på alle nivåer, til tross for at løsningen står ved siden av.

Denne lærerens oppfatning er at studentenes beherskelse av språket grammatisk sett ikke bare er avhengig av om de har forstått lærerens forklaringer. Det handler vel så mye om at studentene har hørt ord og uttrykk så mange ganger at det har blitt automatisert. Derfor har arbeidsboka såpass mange av disse ☺☺-øvelsene.

Arbeidsboka: Forutsigbar arbeidsmengde

Hver leksjon har omtrent like stor mengde med oppgaver tilknyttet tekstene. Arbeidsboka er bygd opp slik for å skape forutsigbarhet for studentene. Det motiverer til jevn jobbing hvis studentene vet hva som til enhver tid venter dem. Det gjør det også lettere for læreren å beregne hvor mye tid man bruker på hver leksjon.

Arbeidsboka: Synonymer og antonymer

Etter en nøye gjennomgang av teksten, passer det som regel å gjøre oppgaven hvor studentene skal sette strek mellom synonymer (etter hvert også antonymer) i arbeidsboka. Gjennom denne oppgavetypen får studentene igjen fokus på nye ord og sentrale uttrykk fra teksten, samtidig som de lærer andre ord. Her er et forslag til gjennomgang av oppgavene med synonymer og antonymer:

1. Studentene jobber selvstendig (eller parvis) med oppgaven.
2. Lærer gjennomgår riktige kombinasjoner på tavlen og forklarer ord og uttrykk.
3. Studentene kan så gjøre oppgaven muntlig sammen to og to: Den ene leser opp ordene *i høyre kolonne* (det blir som regel for vanskelig å lese opp fra venstre kolonne først), og den andre må si synonymet. Det er viktig at studenten som skal finne synonymet, ikke ser på ordet som leses høyt (for å trene opp evnen til å *lytte uavhengig av et skriftbilde*). Begge studentene bør få sjansen til å forsøke å si synonymene. Hvis øvelsen er litt lærerstyrt, kan læreren med fordel la den svakeste studenten få være den som leser opp ord først.
4. Studentene gjør øvelsen på samme måte en gang til, men nå blir ordene *i venstre kolonne* lest opp først. Merk igjen at det er mest utfordrende at den ene får se teksten mens den andre bare lytter. Om dette blir for vanskelig, kan studentene se på teksten som blir lest opp. Men det er tilrådelig at man først forsøker å instruere studentene i å gjøre øvelsen gjennom å *lytte* til hverandre. Mange vil trenge litt tid for å forstå at de kan klare å gjøre øvelsen uten å se. I startfasen må det fokuseres mye på hvordan man gjør oppgaven. De som har forutsetninger for å klare oppgaven uten å forholde seg til tekstbildet, bør bli vant til denne måten.
5. Til slutt gjør læreren det samme med hele klassen samlet. Læreren leser altså opp høyre kolonne. Ingen studenter ser i boka, og de sier synonymet samlet i klassen. Deretter gjøres det samme med venstre kolonne.
6. Ved å jobbe seg gjennom punktene 1–5 skal nye ord og uttrykk i teksten være godt introdusert. Hvis man i tillegg knytter ordene til humoristiske situasjoner i klassen, vil studentene lettere huske dem. Slike assosiasjoner er ofte til stor hjelp når studenter skal lære nye ord.